

Robert Thomson

Een onverwachte erfenis

b:k light

Peter van Beuzekom, onze bestuursvoorzitter, accepteerde geen afzeggingen, tenzij je daar een goede reden voor had. Alle regiomanagers moesten iedere dinsdagmiddag de wekelijkse, oersaai meetings bijwonen. Deed je dat niet, dan werd dat een minpunt op je beoordeling. Of je je targets nou wel of niet gehaald had, was van ondergeschikt belang.

Ik was de enige vrouw van het zeskoppige gezelschap. Een vrouw in een hogere functie was een fenomeen wat je als man maar beter niet serieus kon nemen. Omhooggeneukt, daarom was ik op mijn tweeëndertigste al regiomanager, niet omdat ik goed was in mijn werk, volgens mijn collega's dan. Mijn rechtenstudie aan de VU deed niet ter zake. Die roddels moest je als vrouw negeren of accepteren, anders kon je beter een ander baantje zoeken; zo werkte dat bij de bank. En dat zou waarschijnlijk nog eeuwen zo blijven. Ik had inmiddels eelt op mijn ziel gekregen.

Peter schepte op over de enorme groei in de States. Daar had onze bank in korte tijd de hypotheekmarkt veroverd, zei hij. Volgens mij trok hij zich daar regelmatig op af, op die successen. Zo'n mannetje leek het mij wel.

Mijn BlackBerry, die ik voor me op tafel had liggen, begon te knippen. Ik keek gauw even op het display: nummer onbekend. Op weg naar het bedrijfsrestaurant voor de aansluitende, verplichte borrel luisterde ik mijn voicemail af. *'Goedemiddag, u spreekt met Teun van Laar van het Riagg in Zutphen, kunt u mij met spoed terugbellen, mijn nummer is...'* Ik vroeg me af wat de man van mij wilde en ging even apart staan. Mijn duim toetste de "drie" in om terug te bellen.

'Met van Laar!'

'Ja, goedemiddag met Puck Scheltinga van Beuningen. Ik moest u terugbellen.'

'Klopt. Fijn dat u zo snel reageert. Tja, ik zal maar meteen met de

deur in huis vallen. Wij hebben uw mobiele nummer doorgekregen van een van uw medewerkers op kantoor.’

‘Ja en...?’

‘Nou ziet u, de zaak is namelijk deze: mevrouw Brandal is gistermiddag aan een hersenbloeding overleden. In haar adresboekje zijn we uw naam tegengekomen.’

‘Mevrouw Brandal?’ herhaalde ik de naam. Er ging bij mij geen bel rinkelen.

‘Ja, haar meisjesnaam is Scheltinga van Beuningen.’

‘O, tante Gerdien!’ riep ik. ‘De zuster van mijn vader! God, die heb ik al sinds mijn zesde jaar niet meer gezien.’ ‘Waarom mijn tante mijn telefoonnummer in haar adresboekje had staan was me een raadsel. ‘Wat wilt u precies van mij?’ vroeg ik, terwijl ik het gezicht van mijn tante probeerde voor me te halen.

‘We hebben een probleem met meneer. Hij lijdt aan Alzheimer en kan niet meer voor zichzelf zorgen. Voorlopig hebben we de particuliere thuiszorg ingeschakeld, maar de AWBZ dekt dat maar voor veertien dagen. We zijn op zoek naar iemand die hem kan opvangen. Iemand moet de begrafenis en zijn financiën regelen. Dat kunnen wij niet voor hem doen.’

‘Dan moet u niet bij mij zijn, meneer van Laar. Ik heb een drukke baan.’ Het kwam er kattiger uit dan mijn bedoeling was.

‘Ik begrijp dat ik u nogal overval. Eerlijk gezegd, hoopten we dat u ons het adres van de oudste zoon kon geven of dat van een ander familielid.’

‘Nee,’ zei ik, nu iets vriendelijker. ‘Ik ben bang dat ik u niet kan helpen.’

‘Tja, als de zaken er zo voor staan, dan moeten wij een andere oplossing zien te vinden. In ieder geval bedankt voor uw tijd.’

‘Ja hoor, dag meneer van Laar.’

Frank Verboom, mijn collega van Regio Midden-Nederland, sloeg vaderlijk een arm om mijn schouder toen ik me weer bij het gezelschap voegde. ‘Wat wil je drinken, Puck?’ vroeg hij.

‘Doe mij maar een spa rood,’ zei ik.

‘Problemen? Je kijkt nogal geagiteerd.’

‘Ach,’ zei ik schouderophalend, ‘gesodemieter. Een tante die ik al zeker zesentwintig jaar niet heb gezien is overleden, en nu zit haar demente man alleen thuis. Of ik de zaak even wil regelen.’

‘Wie had je dan net aan de lijn?’ vroeg Frank verder. Zijn gevraag begon me te irriteren.

‘Iemand van het Riagg. Maar daar tuin ik mooi niet in,’ zei ik om me ervan af te maken. Nu kwamen ook de anderen nieuwsgierig om mij heen staan.

‘Nee!’ riep Peter. ‘Puck! En ergens intuïnen...!’

Een homerisch gelach steeg op. Als de baas een grap maakte, dan lachte je, want dan was je een echte kerel.

Onderweg naar huis dacht ik na over het vreemde telefoongesprek. Ik kon me vaag nog wel iets herinneren van mijn tante en oom. Tante Gerdien was de oudste zuster van mijn vader. Er stond me iets van bij dat ze gebrouilleerd waren. Volgens mij hadden ze ruzie over een erfeniskwestie.

Nadat ik mijn zwarte BMW X5 op mijn eigen plaats in de parkeergarage had geparkeerd, beende ik de lift in. Binnen greep ik de afstandbediening en richtte op de geluidsinstallatie. “Please don’t go” van Double You, vulde de kamer. Dansend op de muziek begaf ik me richting keukenblok.

Na zo’n dag, waarin ik me alsmaar in de plooi had moeten houden, kreeg ik de onweerstaanbare behoefte om raar te doen, waar ik in mijn eentje dan de slappe lach van kreeg. Ik haalde de macaronischotel uit de ijskast en deed hem in de oven.

Twee jaar woonde ik nu in de nieuwe Amsterdamse wijk IJburg. Vooral zomers vond ik het er fijn. Vanaf mijn grote balkon keek ik uit op een strandje aan het IJmeer. Op de eerste etage had je nog net voldoende contact met de bewoonde wereld. Als je hoger zat, was je van God en iedereen afgesloten. Bovendien zat je dan voortdurend in de wind, en dat wilde ik al helemaal niet.

In de slaapkamer gooide ik het mantelpakje met donkerblauwe krijtstreep uit en hing het op een hanger. In de inloopkast pakte ik swingend op “The rythm of the night” van Generation 90 een slobbertrui en een huisbroek van de plank. Vanavond werd dus een hangavond voor de tv.

Ik stond ingeschreven bij een datingbureau, maar dat had nog niet geleid tot een vaste relatie. Dat lag meer aan mij, dan aan de mannen die op mijn advertentie reageerden. Er waren best een paar leuke bij, maar na verloop van tijd vond ik ze dan toch weer te saai. Er zaten er ook bij die alleen voor een wip kwamen. Dat liep stevast op een teleurstelling uit, omdat er niet één bij zat die mij tot een hoogtepunt heeft weten te brengen. Kennelijk schijnt dat bij mij erg moeilijk te gaan. Hoe beter ze hun best deden mij aan m'n gerief te helpen, hoe bewuster ik me van de tamelijk belachelijke situatie werd. En dan ging het helemaal niet meer, omdat het geploeter meestal op mijn lachspieren begon te werken. Licht aangeslagen droop de adonis in kwestie dan maar weer af, en belde ook niet meer voor een vervolgspraak.

Ik had, al piekerend over hoe het nu verder moest met mijn leven, de macaroni naar binnen gewerkt en masseerde tussen duim en wijsvinger mijn tepel. Een infantiele gewoonte waar ik maar niet vanaf kon komen. Dat het waarschijnlijk voortkwam uit een gebrek aan geborgenheid, besepte ik ook wel.

Net toen Brian Adams wilde beginnen aan “Do I have to say these words” verstoorde de ringtone van mijn BlackBerry de betovering. Met de afstandsbediening legde ik de speakers het zwijgen op. ‘Hallo!’ riep ik met schorre stem.

Een oude mannenstem met een Duits accent vroeg of ik Frau Skeltinga was.

‘Ja, daar spreekt u mee,’ antwoordde ik.

‘Ach mevrouw neemt u mij niet kwalijk dat ik u stoor, mijn naam is Detlef Stolz. Ik ben een vriend van Gerhard en Gerdien. Ik logeerde een week bij uw tante en oom. En omdat uw tante overleed

ben ik langer gebleven om uw oom gezelschap te houden en hem bij te staan. Ik zou u willen vragen of u hiernaartoe wilt komen. Gerhard is zó verdrietig. Hij lijdt aan vasculaire dementie. Hij kan moeilijk spreken. Daarom bel ik namens hem. Zijn oudste zoon is al jaren spoorloos en zijn jongste zoon is overleden. Arme Gerhard heeft niemand meer. Komt u alstublieft mevrouw? Ik moet na de begrafenis weer naar Duitsland. Ik kan echt niet langer blijven.'

Door zijn meeslepende, rustige stem ontgooide ik ietwat. Hij was echt begaan met zijn oude vriend.

'Geef u mij even de gelegenheid om erover na te denken,' zei ik. 'Dan bel ik u morgen terug.'

'Ach mevrouw, als u dat wilt doen. Gerhard heeft heus dringend hulp nodig. Denkt u er rustig over na. Ik zal u het nummer van Gerhard geven.'

Ik rende naar mijn bureau, griste een pen uit de la en schreef het nummer op de binnenkant van mijn hand.

'Dan krijgt u een juffrouw van de thuiszorg aan de lijn, vraagt u dan maar naar Herr Professor Doctor Detlef Stolz.'

'Oké, zal ik doen,' zei ik. 'Dahaag, Herr Professor.'

Net toen ik languit op de bank lag te peinzen over wat ik nou moest doen, werd er weer gebeld, maar nu op de vaste telefoon.

Dit keer was het tante Agaath, die ik na de dood van mijn ouders niet meer gesproken had, terwijl mijn vader nog wel haar lievelingsbroer was geweest.

'Dag kind, je spreekt met je tante Agaath uit Amstelveen. Ik dacht ik bel jou maar eens. Jij hebt zeker ook een telefoontje gehad van ene professor Detlef? Nou, ik ook hoor kind.'

De spottende ondertoon in haar stem ontging mij niet.

'O... U ook al?'

Ze moest lachen om mijn verbaasde constatering. 'Luister, kind. Je weet dat je tante Gerdien al jaren gebrouilleerd is met de familie, maar daar moeten we nou zo langzamerhand eens overheen stappen. Er moet iemand zijn die de zaken namens je oom regelt. Hij moet echt

onder curatele gesteld worden. Ik ben daar natuurlijk veel te oud voor. Bovendien heb ik van die zaken geen verstand. Jij wel. Jij bent nog jong. Jij weet precies hoe je zoiets aan moet pakken. Je oom en tante bezitten een enorme kunstverzameling en een vette bankrekening, dus geld is er genoeg. Er moet zo snel mogelijk een goed tehuis voor hem gezocht worden.'

Voordat ik de hele riedel kon afdraaien over dat ik mijn eigen leven had en het bovendien te druk had, onderbrak ze me: 'Puck luister! Als we overmorgen nou eens sámen naar IJsseldijk gaan.'

'O, wonen ze daar?' zei ik. 'Dat wist ik niet eens. Kunt u nagaan. Waar ligt dat eigenlijk?'

'Ergens bij Zutphen in de buurt. Nou, wat zeg je ervan? Kom je me donderdagmorgen om acht uur ophalen? Dan bel ik Herr Professor dat hij ons tegen tien uur kan verwachten.'

Het verbaasde me dat tante Agaath kennelijk precies wist hoe lang het rijden was. 'Nou vooruit dan maar,' zei ik. Ik wilde mijn oude tante niet teleurstellen. Het was tenslotte wel haar zuster die overleden was.

Mijn vader was het nakomertje. Hij zou nu negenenvijftig zijn geweest. Twee jaar geleden zijn mijn ouders om het leven gekomen op de tolgeweg in Frankrijk, geschept door een vrachtwagen. Ze waren op weg naar mijn broer Jan Willem, die in de buurt van Limoges een alternatieve boerderij heeft. Iets met veel geiten, kippen en eenden. Zijn vrouw is zo'n overjarige hippie die nooit volwassen is geworden. Ze maakt haar eigen geitenkaas die ze op de plaatselijke markt verkoopt. Hun dochttertjes zullen nu zo ongeveer zeven en tien jaar oud zijn.

Ik heb een keer bij ze gelogeed, maar dat doe ik dus nooit meer. Voor de gasten hadden ze een oude stacaravan. Plassen deed je in de natuur, poepen boven een rond gat in een houten hok dat vreselijk stonk. Als je je wilde wassen kon dat alleen met ijskoud water bij de pomp op het erf, dan stond je daar in je blote billen te blauwbekken. De volgende keren had ik een hotelletje in het nabijgelegen dorp

genomen. Tot grote hilariteit van mijn broer, die zijn kleine zusje maar een aanstelster vond. Terwijl ik helemaal niet zo kinderachtig van aard ben, maar de middeleeuwse leefwijze van mijn broer ging me toch net iets te ver.

2

Kwart voor acht belde ik bij tante Agaath aan. Ze deed meteen open. Het leek wel of ze voor de deur had staan wachten. Ze bekeek me van top tot teen.

Ik had mijn haar strak achterover in een losse vlecht gedaan. Een zwarte kasjmier trui met V-hals van Ralph Lauren en het roze overhemd, dat onder mijn trui uitstak en over mijn grijze skinny jeans bloesde, vond ik wel passend voor de gelegenheid.

Vooral de zwarte, suède rimpellaarsjes met de hoge hakken en mijn zwartleren jack deden haar grote ogen opzetten. ‘Kind, wat ben je lang geworden,’ zei ze, ‘en wat zie je er beeldschoon uit. Kom binnen, dan hijs ik me even in mijn kloffie.’ Zelf droeg ze een donkerblauwe blazer op een blauwe opoejurk met witte noppen. Ze bekeek mijn zwarte leren spijkertasje en pakte toen haar eigen enorme bruine geval.

‘Goh, leuk ding heb je, moet je die van mij zien,’ grinnikte ze.

We liepen naar de auto. Nu viel het me pas op hoe klein ze eigenlijk was. Mijn vader had als puber ooit bij haar in huis gewoond. De dood van mijn vader had haar diep getroffen. Hij was haar oogappel. Van jongs af aan had ze hem op sleeptouw genomen. Ze had hem meer als haar kind beschouwd dan als haar broertje. Hetgeen gezien het leeftijdsverschil niet verwonderlijk was.

Ik voelde me een beetje schuldig dat ik tante na de begrafenis niet meer had opgezocht.

‘Is dat jouw auto?’ vroeg ze. ‘Of heb je die geleend?’

‘Nee hoor tante,’ zei ik, ‘die is helemaal van mij. Ik heb hem nu een jaar.’

Toen ik de bestemming op de navigator instelde, vroeg ze achterdochtig: ‘En weet dat ding nou precies hoe we moeten rijden?’

Ik lachte vriendelijk en zei: ‘Ja, ik kan niet meer zonder.’

Bij Oude Rijn vroeg ik haar waar de ruzie van mijn vader met tante Gerdien eigenlijk over ging.

‘Ach kind, dat is al zo lang geleden. Je vader handelde de nalatenschap van je grootvader af. Je tante en oom voelden zich tekortgedaan, terwijl je vader het juist heel netjes heeft afgehandeld. Je oma en ik hebben hem altijd gesteund, nou en toen hadden wij het ook gedaan natuurlijk. Ze wilden niets meer van ons weten, wat we ook probeerden. Je vader heeft vlak voor het ongeluk zijn oudste zuster nog een hele lieve brief gestuurd.’

‘Ja, dat weet ik nog,’ zei ik. ‘Hij kreeg toen een heel pissig briefje terug. Volgens mij was het mens zwaar gestoord. Ik weet nog wel dat ze zoiets schreef van: “Mensen die denken dat wij onze jongste zoon hebben vermoord wil ik nooit meer zien.” Papa was er behoorlijk kapot van.’

‘O, God! Hou op kind! Dat was me wat. Toen Louis zelfmoord gepleegd had, vonden ze het niet eens nodig om je oma in te lichten. Het arme mens was gebroken. Pas toen hij al dood en begraven was kwamen ze eindelijk een keer langs om het haar te vertellen.’

‘Ja,’ zei ik. ‘Ik was toen nog zo klein. Ik wist wel dat er iets heel ergs was gebeurd, maar mijn ouders spraken daar nooit over.’ Even keek ik opzij en zag tante een diepe zucht slaken.

‘De jongetjes Brandal logeerden vaak bij mij,’ zei ze weemoedig. ‘Dan kocht ik nieuwe kleren voor ze. De arme schapen liepen altijd in ouwe vodden waar ze al lang uit gegroeid waren. Kleine Louietje werd ’s winters met zijn wieg in de ijsskoude hal gezet. Zijn rode wangetjes waren helemaal gebarsten van de kou. En als ik er wat van zei, dan werden ze woedend. Waar ik me mee bemoeide. Dat was om hem te harden, zeiden ze. Zo bouwde hij weerstand op.’

‘Jeetje, wat erg!’

‘Kind, jij weet nog niks. Je oom had last van enorme driftbuien. Hij sloeg niet alleen je tante, maar ook de jongetjes.’

‘Kon tante Gerdien dan niet bij hem weggaan met de kinderen?’

‘Ach wel nee, kind. Je tante was idolaat van die man. Wij hebben dat nooit begrepen. Ze pikte echt alles van hem en volgde hem

overal blindelings in.’

‘Wat een vreselijke man!’ riep ik. ‘Dat heb ik nooit geweten.’

Tante kwam na mijn uitroep nu pas goed op dreef. ‘Waarschijnlijk is hij zo gestoord geraakt in het jappenkamp. Volgens zijn broer moest hij daar kuilen graven voor de doden, en naar het schijnt is hij daar ook regelmatig misbruikt. Niet door de Jappen hoor, want die hielden van kinderen, maar door de andere gevangenen.’

De navigator vond dat ik links aan moest houden.

Tante was niet meer te stuiten. Ik vond het niet erg. Eigenlijk begon ik haar verhaal steeds interessanter te vinden.

‘Het gekke is dat hij ook heel aimabel kon zijn. Dan werd je als een vorst onthaald, maar als Gerdien met de koffie binnenkwam, dan riep hij opeens keihard: “Gerrr-dien! Ga naar de keuken waar je hoort!” En in plaats van dat zij hem nou eens op z’n nummer zette, zei ze onderdanig: “Ja Gerhard... ja Gerhard”. Nou, en dan ging ze weer. Zat ze daar in de ijskoude keuken, terwijl wij lekker in zijn riante privévertrek bij de open haard zaten.’

‘Maar dat mens is getikt!’ riep ik uit. ‘Ik zou onmiddellijk mijn koffers gepakt hebben.’

‘Ja kind, maar dat deed je in die tijd niet zo gemakkelijk. Je moet niet vergeten dat in de jaren zestig de vrouw wettelijk nog de volgplicht had.’

‘Wat deed oom Gerhard eigenlijk voor werk?’ vroeg ik.

‘Hij werkte als bioloog bij de overheid. Op een of ander instituut, waar hij het gedrag van kippen bestudeerde. Ze woonden toen in een oude boerderij in Eefde. Daar experimenteerde hij met Dingo’s. Hij onderzocht of ze net zo tam konden worden als een gewone huishond. Wij vonden het levensgevaarlijk. Toen een van de jongetjes gebeten werd, lag dat natuurlijk niet aan die beesten. Nee, het lag aan het knulletje. Hij had niet bij ze moeten komen toen ze hun eten kregen. Voor straf moest het knaapje de hele nacht in de schuur slapen, vlak bij die enge beesten. Dan konden ze aan hem wennen.’

‘En dat vond tante Gerdien zomaar goed?’ vroeg ik verbaasd.

‘Tja, wat kon ze doen. Zijn wil was wet.’

‘En toen ze ouder waren? De jongetjes bedoel ik.’

‘De oudste, Nicolaas, heeft op veertienjarige leeftijd de benen genomen, nadat hij geld uit een bibliotheek had gestolen om drugs te kopen. Zijn vader heeft hem toen laten oppakken door de politie. En omdat ze bevriend waren met de kinderrechtter werd het arme kind opgesloten in een jeugdgevangenis in Groningen. Ze waren zwaar katholiek moet je niet vergeten, en hij had gezondigd.’

‘Alsof hij dáár beter van wordt.’

‘Ja, zo dachten wij er ook over. Je oma en ik zochten hem daar weleens op. Zijn ouders zag hij nooit. Hij was hun zoon niet meer. In hun ogen was het een crimineel. Volgens de laatste berichten zat hij ergens in Thailand, maar omdat hij niet te traceren viel, hebben ze hem uiteindelijk dood laten verklaren.’

‘En de jongste, Louis?’ vroeg ik.

‘Ach, dat was toch zo’n lieve jongen. Met knalrood peentjes haar. Volgens mij was hij homo, maar daar kon hij natuurlijk bij zijn ouders niet mee aankomen. Je moet niet vergeten dat het een andere tijd was. Hij werd zo kort gehouden, dat hij op zeventienjarige leeftijd ook de benen nam. Hij had zijn vaders handtekening vervalst en duizenden guldens van de rekening gehaald. Hij heeft een week lang in Amsterdam de grote meneer uitgehangen, concerten bezocht, dure kleren gekocht, en nadat hij voor zijn vrienden een bacchanaal had aangericht in het Apollo Hotel, heeft hij zich in de kelder van het hotel verhangen. We zijn er nooit achter gekomen wat precies zijn motief is geweest, maar wij hebben er wel zo onze eigen gedachten over.’

‘Jemig tante, wat een verhaal!’

‘Ja kind, ik kan het niet mooier maken dan het is. Gerhard mag dan misschien een idioot zijn, maar aan Gerdien zat ook behoorlijk een steekje los. Toen we nog in Indië woonden begon ze altijd te krijsen als je oma haar wilde knuffelen. Ze was toen al vreemd. Ze dacht ook dat ze een vondeling was, en mijn moeder daarom niet echt van haar hield.’

‘Mijn vader is toch in Nederland geboren?’ vroeg ik.

‘Ja, vijf jaar na de oorlog, in negentienvijftig. Hij was mijn lieve, kleine broertje.’ Tante staarde even vertederd in het niets.

‘Je moet eens wat vaker bij me langskomen,’ zei ze na een tijdje. ‘Weet je trouwens dat je erg op hem lijkt?’ Ze keek nog eens goed naar me. Ik nam de afslag Zutphen.

‘Dat beloof ik tante,’ zei ik schuld bewust. ‘Maar ja, u weet hoe dat gaat? Druk druk druk.’ Waarschijnlijk wist ze helemaal niet hoe dat ging, want ze werkte al lang niet meer. Oude mensen waren altijd een beetje op zichzelf gericht, vond ik. Ik had eigenlijk niks met oude mensen.

‘Over honderd meter bestemming bereikt,’ liet de mannenstem in de navigator weten.

Aan de linkerkant van de weg, verscholen achter hoge bomen, zag ik een grote boerderij. De ingang van het erf bleek aan de zijkant te liggen. Ik reed de smalle straat in. De oprijlaan was door kale takken overwoekerd. In de zomer moest het wel haast een ondoordringbaar oerwoud zijn wanneer de takken door hun zware bladertooi nog verder naar beneden hingen.

Links van ons bevond zich een grote, langgerekte, stenen schuur, met in het midden een open gedeelte. Daaronder stond een Ford Ka geparkeerd. Voor ons lag de boerderij. Het was een oud, naoorlogs bouwwerk met veel achterstallig onderhoud.

De oorspronkelijke boerderij bestond uit een niet al te groot woongedeelte met in het verlengde, daaraan vast, de grote stal die tot diep in de tuin strekte.

Vanaf de plek waar wij stonden zag je een grote aanbouw van recentere datum, haaks op het oude woongedeelte. Je kon zien dat er al jaren niets meer aan de tuin gedaan was. Het gras aan de zijkant stond wel vijftig centimeter hoog. Ik parkeerde de auto op het zijpad naast de grote schuur.

We liepen over de oude klinkers richting het geasfalteerde pad dat parallel liep aan de aanbouw, waarvan de langwerpige ramen tot aan de grond reikten. Zo kwamen we bij de overkapte, ruime zijingang. Blijkbaar werd de oorspronkelijke voordeur nooit gebruikt, gelet op

de grote bronzen klok voor het raam van de zijingang.

Ik voelde me een insluiper die zich op verboden terrein bevond. Behoedzaam openden we de deur en gingen schoorvoetend naar binnen. We stonden meteen in de keuken en keken om ons heen. We hadden de juiste ingang te pakken, want een jonge, struise vrouw met een blozend gezicht kwam ons tegemoet. Ze had een klein, modern brilletje op. Ze zag er best aantrekkelijk uit. Ik schatte haar midden dertig.

‘Goeiemorgen,’ begroette ze ons. ‘Ik ben Elly van de thuiszorg. Komt u maar hoor.’

We volgden haar door het open poortje in de muur naar een L-vormig vertrek dat één trede lager lag dan de keuken. De vloer bestond uit eikenhouten vloerdelen. In het lange gedeelte stond een oude, versleten, eiken eettafel met oud-Hollandse stoelen eromheen. In het vierkante deel stonden om een salontafel met een glasplaat een paar kleine designstoelen uit de jaren zestig. Aan de vale rode kleur van de stoffering te zien, waren ze nooit opnieuw bekleed. Tegen de muur van het inspringende gedeelte bevond zich de schouw van de schoorsteen met de open haard. Rechts daarvan stond een lege leren stoel. Dat moest het plekje van tante Gerdien zijn geweest, vermoedde ik.

In de hoek bij het grote raam zat in een grijze, iets comfortabeler stoel, ineengedoken, een oude man in een blauw kiel en een spijkerbroek. Hij zat met zijn handen klauwend in het haar smartelijk te huilen.

Tante Agaath liep op hem af, en zei alsof ze een kleine jongen begroette: ‘Dag Gerhard, ik ben het... Agaath. Gecondoleerd met het verlies van Gerdien.’

De oude, bebaarde grijsaard hief verschrikt zijn hoofd op. Zijn gezicht was betraand en zijn verwarde ogen keken angstig in het rond.

‘O... Ja-a-a...’ Hij kwam langzaam uit zijn stoel omhoog en begon meteen weer te huilen. Tante Agaath omhelsde hem. ‘We laten je niet in de steek, hoor Gerhard,’ riep ze in zijn oor alsof hij doof was.

Toen de oude man mij opmerkte, herstelde hij zich enigszins. Ik gaf hem een hand, die hij met beide handen beetpakte.

‘Ik ben Puck. De dochter van Charles, weet u wel,’ zei ik, omdat hij natuurlijk niet wist wie ik was.

Hij bleef mijn hand maar vasthouden en keek mij liefdevol, zwijgend aan. Het ontroerde me. In niets herkende ik de bruid uit de verhalen van tante Agaath. Hij aaide over mijn hand die hij niet meer losliet. ‘Waarom, waarom... De toe toe-toestand van de toestand,’ zei hij moeizaam met een trillende lip en keek me wanhopig aan.

Ik wist niet goed wat hij wilde zeggen. Ik nam aan dat hij mij probeerde uit te leggen dat zijn vrouw was overleden. Na een tijdje liet hij mijn hand los en zakte weer terug op zijn stoel. Wij zaten in stilte naar de man te kijken hoe hij treurde om zijn Gerdien, niet goed wetend wat we nog moesten zeggen. Zelfs tante niet.

De thuishulp had ondertussen koffie ingeschonken en grote koeken op tafel gezet.

‘Meneer noemt haast alles “de toestand” als hij niet op het woord kan komen,’ zei ze meewarig glimlachend. ‘Dat is soms best wel moeilijk.’

Tante en ik knikten begripvol.

Ik vroeg aan Elly waar professor Stolz was.

‘De professor is tussendoor even naar een andere afspraak,’ zei ze. ‘Hij komt morgen weer terug. U weet dat mevrouw zaterdag begraven wordt?’

‘Nee, dat wist ik niet,’ zei ik. ‘Maar we zullen er zijn.’

‘Dat is heel fijn, want er komt al bijna niemand. Meneer heeft nu zijn familie zo hard nodig. Ze wordt om twaalf uur op de Oosterbegraafplaats in Zutphen begraven. Misschien is het verstandig dat u straks even bij Monuta langsgaat om een en ander te bespreken. Ik denk dat ze dat wel op prijs zullen stellen.’ Elly keek me hoopvol aan. Het was wel duidelijk dat ze niet goed raad wist met de situatie.

Ik grabbelde mijn agenda uit mijn tas. ‘Wie heeft de begrafenis eigenlijk geregeld?’ vroeg ik.

‘Een oud-collega van meneer. Samen met de professor.’

Ik knikte. Even later belde ik Monuta of we vanmiddag nog bij ze langs konden komen.

Elly wenkte me naar de keuken. Nou ja, keuken... Het was een witbetegelde ruimte over de hele breedte van de aanbouw. In het midden stond een gemetseld muurtje waartegen het L-vormige aanrecht was geplaatst. Voor het muurtje liep een gang die naar de tuindeur leidde. De keukenkasten bestonden uit zelf in elkaar getimmerde, vaalgroene deurtjes die tegen de houten balken, waar het aanrechtblad op steunde, waren geschroefd. Boven de gootsteen lekte de kraan die waarschijnlijk niet goed meer afsloot. Niet bepaald een droomkeuken, maar het was wel de spil van het huis. Je kwam er binnen en van daaruit kon je door een smalle gang ook naar het oude gedeelte. Het toilet bevond zich in een nis van diezelfde gang. In de nis was nog een deur, ik vermoedde dat het de toegangsdeur naar de grote stal was.

Elly wees op het koffiezetapparaat. ‘Deze heb ik aangeschaft. Ze konden niet eens behoorlijk koffie zetten,’ zei ze misprijzend. ‘Ik zou u willen vragen of u wat geld voor ons heeft, want de boodschappen hebben we ook al voorgeschoten, ziet u.’

Ik grinnikte. Het was wel duidelijk dat de nood hoog was.

‘Ik heb alle bonnetjes bewaard, die kunt u zo meekrijgen,’ zei ze gauw.

Ik haalde mijn portemonnee uit mijn tas, griste alles eruit wat ik bij me had. Dat was vijfenzestig euro. ‘Sorry,’ zei ik, ‘meer contant heb ik niet. Maar zaterdag zijn we toch hier voor de begrafenis, dan neem ik vijfhonderd euro voor je mee. Is dat voorlopig voldoende?’

‘O, meer dan zat,’ zei Elly opgelucht. Ze liep de woonkamer in naar de boekenkast en haalde er een schrift uit dat boven op de boeken lag. ‘Hier schrijven we alles in op. Alle bonnetjes zitten erin en we noteren hier ook de bedragen die we ontvangen.’ Om me te overtuigen, bladerde ze door het schrift. Daarna toverde ze uit de boekenkast een ander schrift. ‘Hier houden we per dag een verslag bij over meneer. Dan kunt u zien wat er zoal gebeurd is als u hier

weer eens langskomt. Ik neem tenminste aan dat u voortaan de contactpersoon bent?’ Elly zag haar kans schoon en ging meteen door. ‘Nou u er toch bent, misschien dat u een afspraak kunt maken met ons hoofd, want er moet nog wel het een en ander geregeld worden.’

‘Wat is dat eigenlijk voor een organisatie?’ vroeg ik.

‘Wij zijn een particuliere organisatie die zorg verleent aan ouderen die thuis verblijven.’

‘En wie betaalt dat?’ vroeg ik argwanend.

‘Eh, daar ben ik niet zo in thuis,’ ontweek Elly mijn vraag. ‘Daar gaat mevrouw Woltink over, dat is ons hoofd.’ Ze schreef het adres en telefoonnummer op in het schrift en scheurde de bladzij eruit, die ze met een verlegen lachje aan mij overhandigde.

Ik keek op het papiertje. Het hoofd bleek een dame in Lichtenvoorde te zijn. ‘Oké, ik zal haar bellen,’ beloofde ik.

We hadden om twee uur bij Monuta in Zutphen afgesproken. De man die ons ontving nam meteen aan dat ik de contactpersoon was. Ik liet het maar zo. Het gevoel be kroop me dat ik ergens bij betrokken werd waar ik helemaal niet in betrokken wilde raken, maar ik wist zo gauw ook niet wie het dan moest regelen. Tante Agaath wilde ik daar niet mee opzadelen.

De man van de begrafenisondernemer vroeg of we de overledene nog wilden zien voor we naar huis reden. Voor mij had het niet gehoeven, maar tante Agaath wilde haar zuster nog wel even zien.

Tante Gerdien lag, met haar handen krampachtig op haar buik gevouwen, in een grenenhouten kist. Ze had een blauw ziekenhuis-hemd aan. Op haar gezicht stond een rancuneuze grijns, alsof ze zeggen wilde: ‘Ik ben lekker dood, net goed.’ Je kon zien dat het een knappe vrouw geweest was, ondanks de verbeterde trek om haar mond.

Toen we naar huis reden, zei tante Agaath dat ze trots op me was, maar ze kon toch niet nalaten te zeggen dat haar zus wel erg sacherijnig keek.

‘Zou ze een testament hebben?’ vroeg ik.

‘God kind! Je vader was ook altijd zo kordaat,’ zei tante.

Volgens tante zou er beslist een testament zijn. ‘Daar waren ze altijd druk mee,’ zei ze, ‘omdat ze niet wilden dat de jongetjes iets zouden erven.’

‘O. Nou ja, daar is nu in ieder geval geen sprake meer van,’ zei ik, voordat tante weer allerlei nare dingen over haar zuster zou gaan zeggen. ‘Ik zal een afspraak maken bij de notaris.’

‘Ja, als jij dat wilt doen, kind, want daar ben ik echt te oud voor.’

3

Toen ik eindelijk thuis was, nam ik een warm bad. Ik moest de zaak nog maar eens goed overdenken. Ergens intrigeerde het me het ook wel weer. De dankbare handen van de hulpeloze, oude man, die de mijne streelden, hadden mij geraakt. Ik kon mij gewoon niet voorstellen dat alles waar was wat tante Agaath me over oom Gerhard verteld had. Ze had het me beter niet kunnen zeggen.

Na lang piekeren, besloot ik dat ik op mijn eigen oordeel moest afgaan. Mij had hij tenslotte nooit een strobreed in de weg gelegd. Er zaten altijd twee kanten aan een verhaal.

Ik pakte mijn BlackBerry en belde Charlotte. Vanaf de 1^e klas lagere school waren we al hartsvriendinnen. Op het moment zat ze in New York voor haar werk. Ze organiseert daar veilingen voor Sotheby's. Ik keek op mijn horloge. Het was daar nu middag. Toen ik haar aan de lijn had, stortte ik het hele verhaal over haar uit, zonder haar te vragen of het eigenlijk wel uitkwam. Ze kon wel midden in een of andere bespreking zitten. Dat gebeurde zo vaak. Maar ze onderbrak me niet om te zeggen dat ze me wel terug zou bellen.

'Echt goed van je, meid,' zei ze, nadat ze aandachtig, zo af en toe hummend, mijn verhaal had aangehoord. 'Je bent tenslotte wel zowat de enige familie die hij heeft. Daar mag je niet voor weglopen.'

'Dat doe ik toch ook niet. Maar ik heb ook mijn eigen leven. Ik weet niet of ik dit er allemaal wel bij kan hebben.'

'Kom op, Puck! Niet zo zeiken. Dit komt nu eenmaal op je pad. Het leven bestaat niet alleen uit leuke dingen.'

'Dat weet ik ook heus wel, Lotte.' Ik kon het niet goed hebben als ze me weer eens de les ging lezen.

'O, gaan we ruzie maken?'

'Nee, dat wil ik helemaal niet,' zei ik, 'maar je begrijpt me toch wel?'

'Ja, lieverd. Ik begrijp je. Zeg, ik ga ophangen, want ik heb zo een veiling.'

‘Oké,’ zei ik beteuterd. Toch was ik blij mijn vriendin even gesproken te hebben.

Zaterdagmorgen stond ik al om acht uur voor de deur van tante Agaath. Ik wilde niet het risico lopen te laat te komen. Meestal teutten oude mensen nogal, vond ik. Maar tante Agaath behoorde blijkbaar tot de vlotte variant van de vergrijzing. Nog voordat ik bij de voordeur was, stond ze al buiten. Het kon natuurlijk ook zijn dat ze me liever niet binnenliet.

Om kwart voor tien parkeerde ik de auto op het erf van ooms boerderij. Het was een trieste dag en het regende zacht. Voor de zekerheid had ik mijn aktetas meegenomen, je kon nooit weten...

Toen we uit de auto stapten, haalde tante een rood petje uit haar jaszak en plantte het op haar hoofd om haar haren niet nat te laten worden. Ik kon een glimlach niet onderdrukken. Het was maar goed dat we zo de stad niet in hoefden. Ik zou me rot schamen samen gezien te worden met iemand die zo’n raar petje op had. We staken trouwens wel bij elkaar af. Zij in haar eeuwige blauwe blazer en een grijze wijde rok. Ik in een modieuze zwarte heupbroek met een kort jasje, daaroverheen een lange zwarte lakjas. De enige overeenkomst was dat we beiden een witte blouse aan hadden. Ik trok haar mee onder mijn paraplu. Zo ploegden we door de modder naar de ingang van de keuken.

Elly stond eieren te bakken, terwijl het koffiezetapparaat pruttelde op het aanrecht.

‘Hoi,’ zei ik, ondertussen schudde ik mijn paraplu uit onder het afdak.

‘Meneer zit binnen,’ zei Elly.

Aan tafel zat oom Gerhard achter een bordje met een gesmeerde boterham te wachten tot zijn gebakken ei klaar was. Hij keek niet op of om. Tegenover hem zat een kleine, oude man, die vanuit zijn stoel zijn hand uitstak en ons met schrandere prikoogjes aankeek.

‘Detlef Stolz. Besser maar eerst even afeten, hm. Ist besser für

Gerhard, anders raakt hij in de war. Nicht alles tegelijk.'

Tante Agaath keek demonstratief op haar horloge. 'Ja, maar hoe lang gaat dat dan nog duren?' zei ze verontwaardigd. 'Hij is nog niet eens aangekleed.'

Ik loodste haar voorzichtig naar het zitgedeelte.

'Nou, maar hij maakt hier de dienst niet uit,' protesteerde het kranige mensje.

'Rustig maar tante,' zei ik. 'Ik help zo wel even. We hebben nog alle tijd.'

Ik liep naar oom Gerhard en legde mijn arm om zijn schouder. Hij schrok op alsof ik hem terughaalde uit een andere wereld. Hij keek een tijdje verbaasd, maar toen herkende hij mij.

'Hé, oom Gerhard, weet u het nog...? Puck.'

Hij pakte weer mijn hand met zijn beide handen. Dat vond ik zo schattig.

'J-a-a.' Hij begon te huilen. 'De toe-toestand, allemaal toestandes, naar mijn toestand. Jij ook, jij ook.'

Gek genoeg begreep ik hem meteen. Wat hij mij probeerde duidelijk te maken was dat ik ook mee naar de begrafenis moest.

Elly legde het gebakken ei op zijn boterham. Professor Stolz schonk thee voor hem in en zei dat hij er wat valeriaan door had gedaan. Ik knikte naar hem. Tergend langzaam werkte oom Gerhard zijn boterham naar binnen. Ik zat er gebiologeerd naar te kijken en nam alles van deze interessante man, met zijn doorleefde gezicht, in mij op. Hij was imposant en kwetsbaar tegelijk. Nadat hij eindelijk zijn boterham op had, en de professor erop had toegezien dat hij zijn thee tot op de laatste druppel had opgedronken, nam Elly hem mee naar de slaapkamer om hem aan te kleden.

Eerder had ik haar met een zwart trouwpak over haar arm en een hoge hoed in haar hand door de kamer zien lopen. 'Hij heeft ook niets behoorlijks om aan te trekken,' siste ze toen ze langs me heen liep.

Na een kwartier kwam ze met een verhit hoofd uit het aangrenzende slaapvertrek. Ze keek me vertwijfeld aan. 'Hij werkt voor geen meter mee,' zei ze geërgerd.

De begrafenisondernemer was inmiddels gearriveerd. Ik had de in het zwart geklede dame net gezegd dat meneer nog niet klaar was en gevraagd of ze nog even konden wachten. Professor Stolz deed ondertussen verwoede pogingen om tante Agaath rustig te houden.

‘Straks komt hij nog te laat op de begrafenis van zijn eigen vrouw,’ fulmineerde ze. Ik kon er eigenlijk wel om lachen. Meteen dacht ik aan wat mijn vader altijd over haar gezegd had. Ik maakte het nu zelf mee. Tante maakte van haar hart geen moordkuil.

‘Laat mij maar even, tante,’ zei ik. Ik wenkte Elly mee naar de slaapkamer. Daar zat oom Gerhard met een stuurs gezicht in een rafelig onderhemdje op bed. Hij was net een verongelikt jongetje dat zich niet door de juf wilde laten aankleden. Ik griste het blauwe, flanellen kiel van de stoel en keek hem aan. ‘Zullen we deze dan maar doen?’ vroeg ik.

Hij haalde zijn schouders op en trok er een gezicht bij waaruit bleek dat het hem volkomen koud liet. Toen ik het over zijn hoofd gooide en zijn armen in de mouwen wurmde, liet hij dat gelukkig wel toe. Elly stond met een witte onderbroek klaar. De gaten zaten erin en het elastiek lubberde.

‘Heeft hij geen behóórlijke onderbroek?’ vroeg ik.

Ze schudde meewarig haar hoofd.

Ik hurkte voor hem neer. ‘Kom op. Deze moet ook aan.’

‘Niet deze, heu-lemaal niet nodig.’ Het klonk nogal vastberaden. Oom zou het ons niet makkelijk maken.

‘U kunt toch niet met de blote bips in uw broek,’ zei ik. Maar oom Gerhard bleef, zwaar in zijn eer aangetast, hardnekkig weigeren, wat ik ook probeerde.

‘Heu-lemaal niet nodig,’ riep hij weer.

‘Ik ben zo blij dat hij het bij u ook niet wil,’ zei Elly. ‘Ons lukt het ook nooit om het ding aan te krijgen. Volgens mij draagt hij nooit onderbroeken.’

Ik gebaarde dat het niet gaf en pakte de spijkerbroek van de stoel. Oom stond warempel meteen op. Ik zakte door mijn knieën en keek naar zijn voeten om hem niet in verlegenheid te brengen. Bij het

omhoogtrekken, zorgde Elly ervoor dat zijn piemel niet tussen de rits kwam. Met vereende krachten trokken we hem de beste sokken aan die we in de kast konden vinden. Daarna volgde een ware veldslag om zijn afgetrapte schoenen aan zijn voeten te krijgen. Iedere keer kromde hij zijn tenen, zodat ze niet bleven zitten, laat staan dat je ze kon strikken.

‘Nu moet u niet zo tegenwerken, hoor oom,’ zei ik gedecideerd. Dat hielp. Er verscheen een respectvol glimlachje op zijn gezicht.

Toen de schoenen vastzaten, namen we hem ieder bij een arm, met zachte dwang voerden we hem mee naar de hal, waar de jassen hingen. We hesen hem in een legergroene houtje-touwtjejas met een grote capuchon. Met oom tussen ons in, liepen we naar buiten. Daar stond iedereen al op ons te wachten. Er konden maar twee personen met oom Gerhard mee in de zwarte Mercedes. Ik zei dat Elly maar mee moest, samen met de professor. Tante reed met mij mee. Toen we achter de zwarte Mercedes aansloten zag ik dat twee auto’s ons volgden. Ik vermoedde dat het de burens waren.

In de aula bij de kist klampte oom Gerhard zich aan me vast. Hij stond met grote ogen naar zijn Gerdien te turen, die daar vreselijk dood lag te wezen. ‘Waarom...waarom...waarom?’ mompelde hij vertwijfeld. Oom hield mijn arm stevig vast, alsof ik de laatste strohalm was waaraan hij zich kon vastklampen. Een nijpend gevoel van ontroering snoerde zich om mijn keel.

Achter in het zaaltje zaten de burens, op gepaste afstand van de familie. Wij zaten op de voorste rij.

Tante Agaath had met een van de medewerkers de muziek geregeld. Het “Adagio” van Albinoni en het “Ave Maria” van Schubert.

Na de muziek werd door twee medewerkers de kist gesloten.

Het was een sobere bedoening. Daar zaten we dan met een handjevol mensen. Even voelde ik plaatsvervangende schaamde dat er niemand de behoefte had om wat te zeggen. Oom zat stoïcijns met een ernstige blik doodstil op zijn stoel. Ik keek hem van opzij even aan en gaf een kneepje in zijn hand. Er liep een traan over zijn wang.

De deuren van de aula gingen eindelijk open. We liepen in de regen achter de kist aan. Bij het graf stond een pastoor. Dat vond ik maar raar. Ik vroeg me af waarom hij niet in de aula was om daar wat te zeggen, maar dat doen pastoren kennelijk niet. Uit hetgeen hij zei, begreep ik dat Gerdien zich zeer verdienstelijk had gemaakt voor de katholieke kerk en dat haar inbreng op de discussieavonden van de katholieke vrouwen zeker gemist zou worden. Blijkbaar vond de pastoor het nodig om ons dat allemaal in de regen te vertellen, waarschijnlijk als een soort boetedoening.

Er lagen gelukkig toch nog behoorlijk veel boeketten op de kist. Een daarvan was van tante Agaath en mij.

Oom volgde het allemaal zwijgend, ogenschijnlijk onaangedaan, maar aan de kneepjes van zijn hand voelde ik hoe hij leed. Zijn steun en toeverlaat, zijn Gerdien, had hem zomaar achtergelaten.

Toen we terugliepen vertelde de professor hoe tante Gerdien gestorven was. Hij was erbij geweest, zei hij. Ze was op de bushalte in elkaar gezakt toen ze hem naar de bus had gebracht. De professor was meteen weer uitgestapt. Een andere passagier had 112 gebeld. Ze hadden haar nog wel gereanimeerd, maar 's avonds was Gerdien in droeve eenzaamheid in het ziekenhuis overleden.

Professor Stolz vertelde dat hij was teruggelopen naar de boerderij, waar hij een radeloze Gerhard aantrof, die met zijn handen in het haar, verloren over het erf rondliep, wanhopig roepend om zijn Gerdien. Waarschijnlijk had hij instinctief aangevoeld dat de gillende ziekenwagen voor zijn vrouw bestemd was geweest.

De karige begrafenis, het troosteloze weer, het handjevol getrouwen en de in stilte lijdende, hulpeloze, oude man maakte dat ik moest vechten tegen mijn tranen. Ik nam mij stellig voor een goed tehuis voor oom Gerhard te zoeken. Een tehuis waar hij met respect tot aan zijn dood verzorgd zou worden, waar hij zichzelf kon zijn.

Terug in IJsseldijk kwamen de burens binnendruppelen. Dat scheen hier gebruik te zijn. Ze namen zwijgend plaats op de Spartaanse stoelen. Elly voorzag iedereen van broodjes en koffie.

Harm en Joke Schildkamp woonden een eindje verderop. Harm was aannemer. Hij vertelde dat hij het achterste gedeelte van de schuur huurde om zijn bouwmaterialen in op te slaan. Hij vertelde ook dat hij diverse klussen aan het huis had verricht. 'Ach mevrouw, ze waar'n te oud. Ze kond'n 't neet meer an. 't Water liep zo na bin'n'n. Ik heb overal het dak moet'n repareer'n,' zei Harm in onvervalst Achterhoeks dialect. Ik had enige moeite om hem te verstaan.

'En de tuun dàn!' riep Bannink, die pal tegenover oom woonde en uitkeek op de oprit.

Mevrouw Bannink trok een zedig mondje, alsof haar man iets onbetamelijks gezegd had.

't Waar vruger een mooie tuun,' zei Bannink laatdunkend.

'Tja, a'j ook overal kuuln groaf,' zei Joke. Ze keek mij aan met een verholen blik, alsof het iets was wat het daglicht niet kon verdragen.

'Ja, mevrouw en't onkruut, dà moech neet weggespoot'n, nee dà wou meneer nie, dà waar natuur, doar most'n wie van afbliev'n,' riep Bannink weer. Ze vulden elkaar naadloos aan. Ik moest erom grinniken. Ik keek naar oom. Oom zat voor zich uit te staren. Het ontging hem allemaal.

Joke Schildkamp ging naast hem zitten en begon hem klopjes op zijn knie te geven. Oom leek het niet eens te merken. 'U liek wèl wat op Gerdien,' zei ze resoluut, nadat ze me een tijdje geobserveerd had.

Ik voelde me er nogal opgelaten onder. Ik kon er tenslotte ook niets aan doen dat ik op tante Gerdien leek.

Elly zag dat oom Gerhard moe werd. Ze maakte ons op bescheiden doch besliste toon duidelijk dat het tijd was om op te stappen.

Toen de burens waren vertrokken maakten wij ook aanstalten om naar huis te gaan. Ik gaf Elly mijn mobiele nummer voor het geval er wat was. Ik zei dat ik iedere vrijdag langs zou komen om te zien hoe het ging en om de post door te nemen. De post die ze in een plastic zak had klaargezet had ik al in mijn tas gedaan.

Toen ik afscheid nam van oom begon hij te huilen en greep weer mijn handen. Ik zei hem dat ik vrijdag langs zou komen, maar dat troostte hem niet.